

BÖLÜM 13

I-ARTUKLU SAİD NECMEDDİN DÖNEMİ

Bu bölüm, Mardin Artuklu Hükümdarı Said Necmeddin Gazi'nin M.S. 1239-1260 yılları arasındaki hükümlanlık dönemini ve bu süreçte Mardin'in karşılaştığı Moğol istilasları gibi önemli siyasi gelişmeleri ele almaktadır.

1-M.S. 1239-1260: Artuklu Said Necmeddin Gazi Döneminde Mardin

Mansur Nasreddin Artuk Arslan'ın 35 yıllık hükümdarlığından sonra yerine oğlu **Said Necmeddin**, Mardin Artuklularının başına geçti. Döneminde tedavüle koyduğu sikkelerde “el-Melik el-Said Necmeddin İlgazi” ve “el-Melik es-Said İlgazi” unvanlarıyla bilinir. Döneminde Abbasi Halifesi el-Mustasım, Eyyubi Melik en-Nasır Yusuf ve Eyyubi Melik es-Salih ile bazı müşterek sikkeleri basılmıştır.¹

Necmeddin Gazi'nin veziri, **İsmail bin Ebi Sa'd bin Ali bin el-Mansur bin Muhammed bin el-Hüseyin eş-Şeybani el-Amidi**'dir.² Bu kişi “Amid” (Diyarbakır) şehrine dair gayet güzel bir tarih yazmıştır. Faziletleri, olgunluğu ve yazı yazma maharetleri nedeniyle Melik Said'e vezir olmuştur. Amid tarihi eserinin günümüze gelen nüshası bulunmamaktadır.³ Oğlu Şemseddin Muhammed, Mardin Hâkimi Melik Said'in oğlu Melik Muzaffer ile birlikte büyümüştür.

2-Moğol İstilasları ve Mardin'in Direnişi

Said Necmeddin Gazi döneminde, **Hülagu bin Çerkes (Cengiz) Han** ve ordusu, Melik Said'in üzerine hücum ederek Mardin'e geldi. Melik Said (Necmeddin Gazi), etrafındaki kendisine bağlı halkla birlikte **Mardin Kalesi'ne** çekildi. Kuşatma esnasında yapılan savaşlarda, birçok halktan ve akrabalarından büyük kayıplar verildi. Melik Necmeddin Gazi bu sırada H.673 (M.1260) senesinde hastalıktan vefat etmiştir.⁴

3-Mardin'i İstila Eden Hülagu Han Kimdir?

Hülagu Han (1217-1265), Cengiz Han'ın torunu olup **İlhanlı Devleti'nin kurucusudur**. Soyu Cengiz Han soyundan gelen Hülagu Han, adını Abbasileri

yıkan hükümdar olarak tarihe geçirmiştir. Özellikle İran seferi ve Bağdat'ın alınması sebebiyle tarihe kanlı bir sayfa açarak Moğol hükümdarları arasında tarihin en ilginç kişiliklerinden biri olarak anılır.

Cengiz Han'ın ölümünün ardından babası büyük han Mengü tarafından güneyde İran ve Abbasilere karşı dedesi Cengiz Han'ın politikalarını devam ettirmesi için görevlendirilmiştir. Ardından büyük bir ordu kuran Hülagu Han, İran'a sefer düzenlemiş, ilk etapta hiçbir dirençle karşılaşmadan İran'ı alarak yoluna devam etmiştir.

Meşhur Haşhaşilerin **Alamut Kalesi'**ni kuşatmış, yüzyıllar boyu kimsenin alamaz dediği Alamut Kalesi'ni usta bir bilginlik ve teknoloji ile kolayca fethetmiştir. Hülagu Han, mühendisleri sayesinde sarp Alamut Kalesi'ni fethederek dünya tarihine geçmiştir. Hülagu Han, mühendislerin akıl vermesiyle kalenin altındaki tepenin içine tüneller kazdırmış ve bu tünelleri tamamen petrol ve barut ile doldurmuştur. Adeta kalenin bulunduğu tepeyi dev bir bombaya dönüştürmüş, kaleyi havaya uçurmuştur. Böylelikle hiç alınamaz denilen Alamut Kalesi'ni almış ve ardından Bağdat'a yönelmiştir.

Hülagu Han ve Moğol ordusu, babası Büyük Han'ın öğüdüne göre hareket etmiştir: kendisine direnmeyen kasabaları ve milletleri hoşgörülü davranması, ancak ona direnen şehirleri tamamen kılıçtan geçirmesi öğütlenmiştir.

Hülagu Han Bağdat'a ulaşmış ve Halife Mustasım'a teslim olmasını istemiştir. Halife ise kendisine saldırırsa Allah'ın gazabına uğrayacağını söylemiş ve teslim olmayı reddetmiştir. Hülagu Han bu sebepten oldukça kızmış ve Moğol savaş makinesini harekete geçirmiştir. Abbasiler'in üzerine Bağdat'a oldukça kanlı bir sefer yapmış, Bağdat'ı çok fazla zorlanmadan yıkıcı savaş gücü ile ele geçirmiştir. Asıl dram Bağdat'ı aldıktan sonra yaşanmıştır. Dünya tarihine katliamlar sayfası içinde geçen bu seferde Bağdat'ta yaşayanların tamamının öldürüldüğü ifade edilmektedir.⁵ Daha detaylı bilgi için www.talatsimdi.com Vakıf Şehir Artuklu Mardin kitabından ücretsiz ulaşabilirsiniz.⁹

9 Bölümde kullanılan kaynaklar: Ferdi, Katip. **Mardin Artuklu Melikleri Tarihi**. Hazırlayan: Y. Metin Yardımcı – Editör: İbrahim Özcoşar, Hüseyin H. Güneş. İstanbul: İmak Ofset Basım Yayın San. Tic. Ltd. Şti., 2006, s. 21. [2] Ferdi, Katip. **Mardin Artuklu Melikleri Tarihi**. Hazırlayan: Y. Metin Yardımcı – Editör: İbrahim Özcoşar, Hüseyin H. Güneş. İstanbul: İmak Ofset Basım Yayın San. Tic. Ltd. Şti., 2006, s. 21. [3] Ferdi, Katip. **Mardin Artuklu Melikleri Tarihi**. Hazırlayan: Y. Metin Yardımcı – Editör: İbrahim Özcoşar, Hüseyin H. Güneş. İstanbul: İmak Ofset Basım Yayın San. Tic. Ltd. Şti., 2006, s. 21. [4] Ferdi, Katip. **Mardin Artuklu Melikleri Tarihi**. Hazırlayan: Y. Metin Yardımcı – Editör: İbrahim Özcoşar, Hüseyin H. Güneş. İstanbul: İmak Ofset Basım Yayın San. Tic. Ltd. Şti., 2006, s. 21. [5] www.TarihiGerçeklerveKomploTeorileri (Lütfen bu bağlantının son erişim tarihini belirtiniz.)